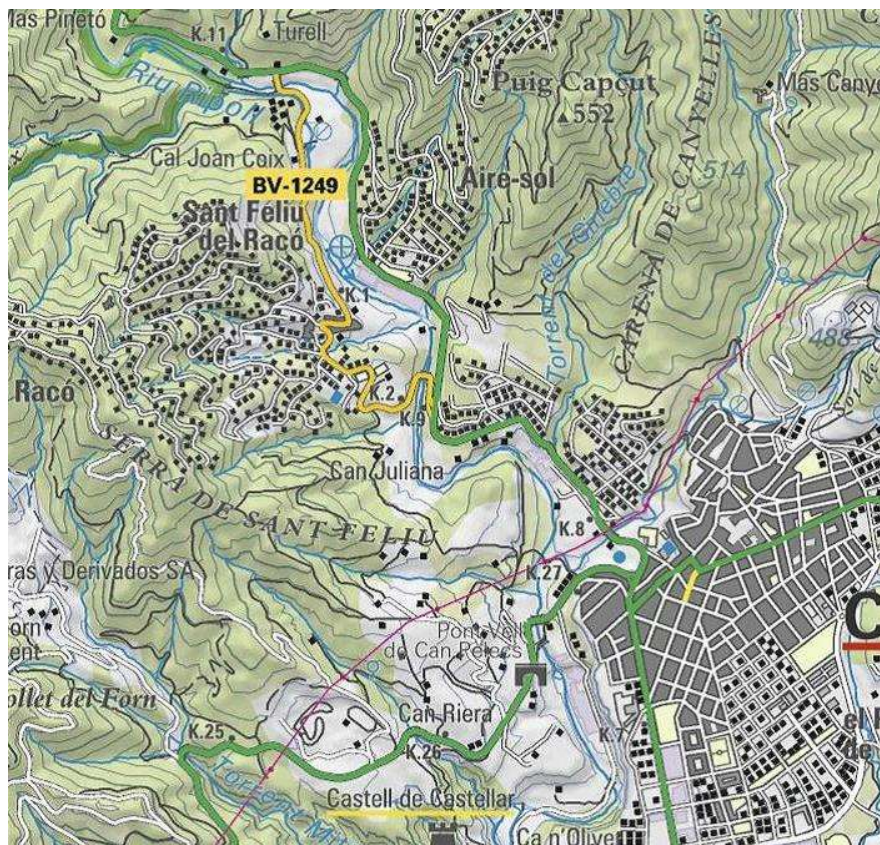


Ambito / Medi ambient



## Creació del Camí del Riu Ripoll. Projecte de recuperació del riu i els seus camins



Àmbit:	Medi ambient
Subàmbit:	Plans/acords/estratègies
Data d'inici:	07/2020
Data de finalització:	12/2022
Província:	Barcelona
Municipi:	Castellar del Vallès
Nombre d'habitants:	23363
Nombre de visites:	412
Valoració:	Bona pràctica

Ajuntament de  Castellà del Vallès

### Més informació

Persona de contacte:	Laia Planas Serra
Càrrec:	Tècnica de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat
Ens:	Àrea de Territori i Sostenibilitat
Lloc web:	<a href="http://www.castellarvalles">http://www.castellarvalles</a>
Adreça electrònica:	<a href="mailto:lplanas@castellarvall.es">lplanas@castellarvall.es</a>
Telèfon / Fax:	937144040
Adreça:	Passeig Tolrà, 1 (08211, Castellà del Vallès)

Durant els darrers anys l'Ajuntament de Castellà del Vallès ha anat desenvolupant accions per recuperar el riu Ripoll. Inserir en el pla especial del riu Ripoll, aquest projecte posa l'enfocament en la creació d'un itinerari de vuit quilòmetres que ressegueix els marges del riu en direcció nord. Aquesta intervenció s'ha portat a terme de manera respectuosa, amb solucions basades en la naturalesa i amb tècniques de bioenginyeria del paisatge, produint un impacte humà mínim.

Amb l'objectiu de poder garantir la connectivitat, la intervenció vol aconseguir un traçat còmode i amable per al passeig, que posi en valor la riquesa paisatgística, ambiental i patrimonial del riu d'una manera ordenada i senyalitzada. Per establir el traçat s'ha arribat a acords amb les propietats per on passa el camí, permetent recuperar elements patrimonials significatius com fonts o molins antics, que es poden tornar a posar en valor, garantint així un ús públic del patrimoni natural i ambiental.

Conclou la primera fase, el projecte ha millorat l'accessibilitat dels marges del riu, recuperant antics traçats, creant nous trams de camí i habilitant punts per al creuament del riu.

---

## Descripció de la pràctica

### **Context i motivacions per impulsar el projecte i situació prèvia a la iniciativa**

El Riu Ripoll ha sigut un espai natural de lleure dels castellarencs. La riuada del 1962 i la transformació de la indústria situada arran de riu van provocar un progressiu abandonament d'aquest espai i la proliferació d'usos marginals. La falta d'una ordenació i una regulació de les terres i hortes al voltant del curs del riu, va engegar l'oportunitat de dissenyar una intervenció acord amb les característiques de l'entorn del riu.

Els camins del riu es caracteritzaven per estar marcats des dels voltants de centre del nucli urbà fins a la ciutat de Sabadell, en direcció sud. De forma contrària, els camins que surten del municipi en direcció nord, eren camins poc accessibles i poc senyalitzats, que a vegades es presentaven dificultosos per gaudir del seu valor ambiental.

La creació d'un camí fluvial vorejant el riu Ripoll en direcció nord, cap a Sant Feliu del Racó, era una oportunitat de posar en valor les riquesa paisatgística de l'entorn cap les afores del municipi, amb la proximitat que hi existeix amb el Parc natural Sant Llorenç del Munt i Obac.

Des del punt de vista ambiental, la regidoria de Medi Ambient porta vint anys treballant en el projecte Rius, amb el consorci Besòs-Tordera i les escoles. Altres activitats sorgeixen al voltant del riu, com la festa del riu on es barregen activitats lúdiques i tallers de caràcter biològic, ecològic i químic on s'analitza la qualitat de l'aigua.

Aquesta riquesa paisatgística, és un dels actius que el municipi volia posar en valor, ja que des de la regidoria de medi ambient es treballa de forma intensiva en la difusió pedagògica del valor del riu i l'hàbitat.

### **Objectius de la pràctica**

#### **General:**


- Recuperació del paisatge i adequació per al ús públic.

-Creació d'un itinerari que ressegueixi l'entorn fluvial des del creuament del riu amb el pont del Turell fins a l'àmbit dels horts d'en Buà, de manera que es garanteixi la connectivitat a peu i, en alguns punts, en bicicleta, al llarg d'aproximadament vuit quilòmetres a l'entorn del riu al seu pas per Castellar.

#### Específic:

- Ordenació i regulació de les propietats de terres i hortes al voltant del traçat del riu.
- Recuperació de l'antiga font de la Riera
- Creació d'un traçat còmode al pas.
- Arranjament de tots els trams detectats que estan en mal estat.
- Adequació de tres tipologies de camins: els senders o corriols de fins a 1,5 metres d'amplada, que conservaran el paviment original; els camins de bast o de ferradura d'entre 1,5 i 2 metres amb paviment original compactat i els camins rurals o pistes, també amb paviment compactat, de més de 2 metres d'amplada.
- Creació de nous trams de camí per permetre les connexions necessàries.
- Millora ambiental dels entorns.
- Millora paisatgística dels entorns.
- Gestió dels escorrentius.
- Arranjament i/o creació de punts de creuament del riu Ripoll o torrent adjacents que afectin al traçat del camí.
- Creació d'una senyalització específica pel traçat.
- Creació de punts d'observació i lleure.
- Definició del projecte en la línia dels requeriments tècnics de la FEEC per a l'homologació dels camins.

#### Diagnosi prèvia a la pràctica

Ens que ha realitzat la diagnosi	Tipus de diagnosi	Participació d'actors	Tipus d'ens
<b>Ajuntament de Castellar del Vallès</b>	Interna	Participativa	Administració local
Documentació 	<a href="#">Estudi Ambiental Estratègic</a>	" <a href="http://www.bbp.cat/diagnosisadjuntos/5153diagnostico.pdf">http://www.bbp.cat/diagnosisadjuntos/5153diagnostico.pdf</a> "	
Descripció 	Estudi Ambiental Estratègic. Pla Especial Del Riu Ripoll. Castellar del Vallès.		
<b>Naturealea Conservació S.L</b>	Externa	Participativa	Empresa
Documentació 	<a href="#">5152diagnostico.pdf</a>	" <a href="http://www.bbp.cat/diagnosisadjuntos/5152diagnostico.pdf">http://www.bbp.cat/diagnosisadjuntos/5152diagnostico.pdf</a> "	

#### Població objectiu i abast territorial (districte, barri, etc.)

Població: Ciutadania en general i usuaris de la natura.

Territori: Castellar del Vallès.

#### Vinculació amb altres programes o actuacions

Aquest projecte, a nivell urbanístic, està inclòs en el Pla Especial del riu Ripoll, aprovat inicialment el 14/05/2019. El pla és un instrument urbanístic que forma part del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM) i és el marc de referència per definir el model de gestió del riu. L'objecte del Pla és l'establiment de les determinacions i mesures necessàries per a l'adequada preservació, consolidació, dinamització, foment i millora del Parc fluvial del riu Ripoll a Castellar del Vallès. L'àmbit del Pla comprèn els sòls no urbanitzables qualificats com a riu Ripoll, des del límit amb el terme municipal de Sabadell i fins al Sot del Guix, així com el torrent de Canyelles fins al límit del sòl urbà. La superfície total és de 194 hectàrees. A partir d'aquest pla, es poden dur a terme les mesures per regular les zones pròximes al riu, com la millora de l'ordenació de l'horta, terrenys sense llicències, recuperació de fonts, antics camins i tot un seguit d'accions que busquen la millora del Parc fluvial.

Aquest pla vol donar consistència jurídica i ordenació i va en línia amb altres mesures d'adequació que ja s'han dut a terme al riu. Un exemple és el projecte de construcció del gual del molí d'en Busquets, en la línia de millora dels accessos i creuament del riu. En aquets projecte, es van portar a terme la construcció d'una passera de pedra i la reconstrucció del gual. Aquesta intervenció, afavoria la circulació de persones i ciclistes. Aquest projecte va ser autoritzat per l'Agència Catalana de l'Aigua. La idea original, en les següents fases posteriors, era continuar des de el Pont del Turell fins a la palanca de Castellar Vell, on s'han construït altres passos de pedra. D'aquesta manera, tots els passos de pedra per a persones que creuen el riu autoritzats segueixen un mateix model.

A nivell ambiental al riu Ripoll, al primer trimestre de l'any 2020 es va portar a terme un projecte de custòdia fluvial gràcies a una subvenció de l'Agència Catalana de l'Aigua (ACA). Aquest projecte es va dur a terme al tram nord del camí, des del pont de Turell fins a la resclosa de la font de la Riera. Els treballs van consistir en la retirada de vegetació allòctona i la construcció d'estructures de bioenginyeria. Es va signar un conveni amb l'ACA i dos més amb l'Institut de Jardineria i Agricultura Les Garberes de Castellar del Vallès i amb la Universitat de Barcelona, perquè col·laboressin amb els treballs.

Per altre cantó, la recuperació i l'apropament al riu està en sintonia amb el Projecte Rius. Aquest projecte va sortir com a iniciativa de l'Associació Hàbitats que va signar un conveni amb l'Ajuntament el 2001. Des de la primavera de l'any 2002, l'Ajuntament de Castellar forma part en aquest projecte que consisteix en la inspecció per part de la ciutadania (centres escolars i grups de col·laboració) dels diferents trams del riu. Es tracta de realitzar dues sortides anuals a un tram del riu Ripoll, a la primavera i a la tardor, per controlar-ne el seu estat. Aquestes consisteixen en una observació bàsica del tram escollit prèviament i un estudi de l'ecosistema aquàtic. Aquest estudi inclou característiques físiques i químiques concretes del punt de mostreig, la vida al riu i la valoració de l'estat de salut del riu i del bosc de ribera.

## Implementació

### Fases i principals línies d'actuació

Primera fase:

Es va portar a terme un estudi orogràfic del terreny. Com a producte es va projectar el disseny d'un traçat i es va estudiar la viabilitat. Es va fer una programació de les diferents intervencions i solucions tècniques per fer front la intervenció: passar-les, desnivells, accessos etc.

Es va procedir a la generació d'un llistat de les propietats afectades per el traçat, amb les direccions del propietaris segons dades del cadastre. Es va portar a terme un període llarg i continu de negociacions, mentre que el projecte començava en aquells camins els quals ja estaven acordades les intervencions amb els seus propietaris.

Es genera la licitació de l'obra a partir de convocatòria pública. Un vegada atorgada, els treballs comencen incidint en l'obertura de nous traçats o millora dels existents en dos trams concrets: d'una banda, el comprès entre el pont de Turell i la font de la Riera i, de l'altre, entre Can Juliana i Can Barba.

Segona Fase:

Comprèn les accions de milla al camí del riu en el seu traçat principal a nivell d'accessos i d'estabilització de talussos així com l'obertura de camins complementaris. Es van celebrar unes jornades de neteja del camí riu Ripoll, dins la campanya Let's Clean Up Europe. Hi van participar unes 40 persones i va consistir en retirar residus del tram nord del camí del riu.

El Dia Mundial del Medi Ambient es va organitzar un itinerari circular de 3,5 Km amb activitats al tram del camí del riu entre el Pont de Turell i Sant Feliu del Racó, adreçat al públic familiar. Hi van participar unes 60 persones.

Dins del pla, es preveuen actuacions de restauració fluvial al torrent de la Canaleta i la millora de la connexió del camí del riu amb el nucli urbà a través del torrent de Canyelles. Paral·lelament ja s'ha executat un projecte per donar continuïtat al camí rural que travessa el perímetre del parc per la part inferior, al llarg del torrent de Canyelles. Amb aquesta intervenció s'ha millorat l'accés al parc des de la Baixada de Palau fins al carrer del Calvari, i connectat el nucli antic amb el torrent i els camins dels horts del Brunet i del riu Ripoll.

### Actors que hi han intervingut

Nom	Tipus	Fase en la qual intervé	Tipus d'intervenció
<b>Cadastre/ Registre de la propietat</b>	Administració de l'Estat	Implementació	Participant
<b>Empresa executora del Projecte</b>	Empresa	Més d'una fase	Participant
<b>Propietaris/àries</b>	Ciutadans	Implementació	Col·laborador
<b>Àrea de Territori i Sostenibilitat</b>	Administració local	Totes	Impulsor

### Recursos econòmics

#### Total euros per període

791.000

#### Característiques generals del finançament (períodes, tipus...):

Primera fase: 225.000 €

Projecte de millora de la seguretat i senyalització del camí del riu: 48.000€

Manteniment: Contracte de manteniment: Neteja, desbrossades, retirades de residus, 18.000€.

Total: 291.000 €

Segona Fase: 500.000 €

## Llista de recursos econòmics

Nom de l'ens	Modalitat de l'aportació	Període de finançament		Quantitat	Observacions
		Des de	Fins a		
Diputació de Barcelona	Subvencions públiques	07/2020	12/2022	400.000€	

## Recursos humans

Els treballadors contractats per part de l'empresa per l'execució del projecte, tres funcionaris que han treballat en el disseny, contractació, execució i seguiment del projecte.

40 voluntaris per les jornades de neteja del camí riu Ripoll.

## Normes i mecanismes de participació implementats

Quant a la implementació del projecte, es va establir un procediment obert de contractació per a la primera fase.

## Resultats

### Descripció dels productes assolits

-S'ha dissenyat un camí senyalitzat amb el punt d'interès natural del riu.

-S'ha aconseguit recuperar els marges del riu per a l'ús a peu, facilitant l'accés a determinades zones que per aspectes dels terrenys i geografia no eren per a un ús públic.

-S'ha recuperat la font de la Riera.

-S'ha instaurat un pla de manteniment del camí del riu, amb accions enfocades a la conservació i respecte pel medi.

- A partir de la recuperació i accessibilitat dels camins, s'han portat a terme diferents activitats des de la regidoria de medi ambient de l'ajuntament, amb altres àrees com participació i cultura. S'ha portat a terme un treball de conscienciació cívica de l'espai, amb diferents actuacions de divulgació del medi natural i jornades de neteja dels espais del camí del riu. Un exemple ha sigut la campanya Let's Clean Up Europe, on van participar unes 40 persones. Aquesta campanya va consistir en retirar residus del tram nord del camí del riu. També s'han programat altres activitats. Amb motiu de la celebració del dia Mundial del Medi Ambient, es va organitzar un itinerari circular de 3,5 Km amb activitats al tram del camí del riu entre el Pont de Turell i Sant Feliu del Racó, adreçat al públic familiar. Hi van participar unes 60 persones. Al final de l'itinerari els infants van llegir contes relacionats amb el medi ambient, gràcies a la col·laboració de la biblioteca municipal.



### Documentació produïda (informes, memòries, projectes, material de difusió...)

Nom	Tipus	Data	Disponibilitat	Documentació adjunta
Informe Final D'obra	Informe	11/2020	Sí disponible	<a href="#">Info final cami fluvial_pont Turell a palanca Castellar Vell Ripoll Cast....pdf</a>
Àrea central passeig	Plànol	2020	Sí disponible	<a href="#">Area Central Passeig Riu ver1.pdf</a>
Àrea nord passeig_1	Plànol	2020	Sí disponible	<a href="#">Area Nord Passeig Riu ver1.pdf</a>
Memòria inicial	Memòria	14/05/2019	Consultar ens	<a href="#">01_Memoria_Inicial(1).pdf</a>

### Difusió de la pràctica

Difusió a través d'altres àrees de treball de l'ajuntament, en la inclusió del camí del riu en l'agenda

d'activitats. També s'ha fet difusió a través de notes de premsa

### **Impacte**

El riu es vol transformar en un eix vertebrador de l'activitat cultural i mediambiental del municipi. En aquest sentit, el riu ha generat dinàmiques que han produït més connectivitat entre les regidories de l'ajuntament. Amb aquesta intervenció, s'ha aconseguit dinamitzar una zona que estava perdent atractiu natural, amb la participació d'altres entitats i organitzacions, com les escoles del municipi, des d'una perspectiva pedagògica.

Des de l'Ajuntament s'han portat a terme mesures per intentar regular millor l'accés i els hàbits de la població en la zona de gorgs del tram nord del camí del riu, sobretot en l'època de primavera i estiu. La millora i la connectivitat del trams del camí, ha esdevingut un augment del nombre de visitants a la zona, fet que ha requerit activar mesures per a la preservació de l'entorn.



<b>Tipus</b>	Interna
<b>Ens</b>	Àrea de Territori i Sostenibilitat

### Principals conclusions

#### **Observacions generals i aspectes assolits respecte als objectius inicials**

El projecte de creació i obertura del camí ha suposat un conjunt de reptes on s'ha hagut de treballar molt en termes de mediació, ja que les negociacions amb els propietaris de les cases i camps per on estava dissenyat el traçat del camí, s'han estès en el temps i han condicionat les obres i els propis traçats. Aquest aspecte possiblement no tenia la consideració suficient dins dels plantejaments d'accions del projecte. Tot i així s'han aconseguit la majoria d'intervencions que han tret a la llum espais que ara s'han fet accessibles i transitables, ja que s'han condicionat per el gaudiment de la població i visitants. Sense dubte, des de l'àrea de Territori i sostenibilitat, s'assegura que les intervencions han sorprès a la pròpia població, ja que estan molt integrades en el medi natural i el camí, i a vegades no s'intueixen. Tot el projecte s'ha dut a terme des d'aquest posicionament, garantint que l'impacte fos mínim. S'han agut de superar alguns passos que han sigut resolts de manera brillant, sense generar impacte visual, des de la bioconstrucció.

Respecte els objectius inicials, s'han hagut d'introduir mesures noves en les àrees de senyalització i conservació. S'ha portat a terme un treball de senyalització i marcació del camí, incorporant cartells on es convida a la conservació i respecte per l'entorn. En quant a la conservació, s'ha inclòs també un pla de manteniment del camí del riu, on es porten a terme desbrossades i retirada de residus, així com en períodes de gran afluença es porta a terme la contractació de dos agents cívics que conviden a respectar i tenir cura d l'entorn. Aquest agents van realitzar una enquesta per conèixer la procedència dels usuaris, mitjans de transport que utilitzen, motius perquè van al riu, valoració d'aspectes positius i negatius de la zona, amb la finalitat d'establir mecanismes per garantir un ús conscient i respectuós del riu.

#### **Punts forts de la pràctica**

Aquest projecte és un esforç per recuperar un espai natural per a la ciutadania. La regulació de les zones properes als marges ha proporcionat un espai transitable. La restauració i les diferents accions que han proporcionat accessibilitat del camí permeten el gaudiment del riu. Ara mateix el riu funciona com a eix vertebrador de la vida, cultura i oci de la ciutadania.

#### **Punts dèbils de la pràctica**

Aquest projecte ha tingut algunes dificultats entorn a aspectes jurídics, relacionats amb el traçat del camí i la propietat dels terrenys. Hi ha agut molts esforços dedicats a la negociació amb els propietaris de la titularitat de les terres i hortes per on es va dissenyar el traçat. Hi ha trams que encara no s'han solucionat per aquest fet. La gent del poble no va donar molts problemes. Es va haver de portar una investigació per poder contactar amb la resta de propietaris per comunicar-los les propostes del camí.

#### **Propostes de millora de la pràctica**

El component burocràtic i jurídic amb els propietaris seria un dels punt de millora important, que en línies generals, ha dificultat la implementació del projecte. Per altre cantó, també hauria sigut positiu un pla de comunicació i un pla d'avaluació mediambiental per tenir en compte l'impacte de la freqüentació del riu, una vegada el camí sigui transitable.

En termes geogràfics, el projecte podria haver-se concebut, tenint com a fita la connexió amb els límits del Parc Natural, a tocar amb l'Àrea d'esbarjo Les Arenes i l'aparcament proper. Aquest fet hauria facilitat la comunicació per ambdues bandes entre Castellar del Vallès i Sant Llorenç de Savall, donant una sortida al camí.

Finalment, l'impacte que es podria aconseguir amb aquest projecte, en termes de difusió de coneixement del medi natural, seria molt alt si hi hagués inclòs un estudi que tractés els aspectes

coneixement del medi natural, seria molt útil si hi hagués inclòs un estudi que tractés els aspectes ecològics i els ecosistemes del riu.

Amb l'anàlisi de les enquestes portades a terme pels agents cívics, es pretén obtenir informació per millorar l'accessibilitat de les comunicacions pels usuaris, i els usos de les zones del riu, amb la intenció de prevenir episodis de massificació.

### **Possibilitats de realitzar la pràctica a altres àmbits o entitats**

Existeixen altres intervencions semblants en les conques de molts municipis amb rius i rieres. La recuperació dels rius, passa per l'ordenació i la regulació dels espais, ja que posa sobre la taula l'ús dels espais comuns, tant si són de titularitat pública o privada. Aquest projecte obre la porta a la implicació dels diferents veïns i propietaris que sovint, no viuen al municipi.

## Més informació

Persona de contacte:	Laia Planas Serra
Càrrec:	Tècnica de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat
Ens:	Àrea de Territori i Sostenibilitat
Adreça electrònica:	<a href="mailto:lplanas@castellarvalles.cat">lplanas@castellarvalles.cat</a>
Telèfon / Fax:	937144040
Adreça:	Passeig Tolrà, 1 (08211, Castellar del Vallès)
Lloc web:	<a href="http://www.castellarvalles.cat/42802/descriptiu/">http://www.castellarvalles.cat/42802/descriptiu/</a>